

O'ZBEKISTONDA CHET TILLARNI O'QITISHDAGI ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA METODLAR

*Ilmiy rahbar: Anorboyeva Mahbuba Sobirovna,
Olimova Mohinurbonu Odiljon qizi 3-kurs talabasi
Andijon Davlat Chet tillar Instituti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda chet tillarni o'qitish sohasida joriy etilayotgan zamonaviy metodlar va yondashuvlar haqida batafsil tahlil berilgan. An'anaviy metodlarning kamchiliklari va zamonaviy yondashuvlarning ustunliklari ko'rsatilib, sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar, virtual va kengaytirilgan reallik vositalarining til o'rgatishdagi o'rni yoritilgan. Mavjud muammolar va kelajakda rivojlantirish mumkin bo'lgan imkoniyatlar ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: chet tillarni o'qitish, zamonaviy metodlar, raqamli ta'lim, sun'iy intellekt, virtual reallik.

Annotation: This article provides a detailed analysis of modern methods and approaches to foreign language teaching in Uzbekistan. It highlights the shortcomings of traditional methods and the advantages of modern approaches, emphasizing the role of artificial intelligence, digital technologies, and virtual reality in language learning. Existing problems and prospects for future development are also discussed.

Keywords: foreign language teaching, modern methods, digital learning, artificial intelligence, virtual reality.

Bugungi globalashuv davrida chet tillarni bilish shaxsiy rivojlanish va kasbiy muvaffaqiyat uchun zaruriy omilga aylangan. O'zbekistonda ham chet tillarni o'rganish va o'rgatish masalasiga davlat darajasida katta e'tibor qaratilmoqda. 2012-yil 10-dekabrda qabul qilingan "Chet tillarni o'rganishni ommalashtirish" to'g'risidagi qaror bu borada tub burilish yasadi. Buning natijasida barcha bosqichlardagi ta'lim muassasalarida chet tillarni o'qitish tizimi takomillashtirildi va yangi metodlar joriy qilindi. Ushbu maqolada O'zbekistonda chet tillarni o'rgatishda qo'llanilayotgan zamonaviy yondashuvlar va metodlar tahlil qilinadi.

1. An'anaviy va zamonaviy metodlarning taqqoslanishi

An'anaviy metodlar, odatda, grammatik-oqituv uslubiga tayanadi. Talabalar ko'proq grammatik qoidalarni yodlaydi, lug'at boyligini oshirishga va tarjima qilishga e'tibor qaratiladi. Ammo zamonaviy metodlar, xususan kommunikativ til o'rgatish yondashuvi (CLT), tilni amaliyotda qo'llashga qaratiladi. Til bilimining faol kompetensiyaga aylanishi zamonaviy yondashuvlarning asosiy maqsadi hisoblanadi.

2. Kommunikativ til o'rgatish (CLT)

Kommunikativ metod o'quvchilarga nutq faoliyatini rivojlantirish imkonini beradi. Dars jarayonida rol o'yinlar, suhbatlar, muhokamalar va boshqa amaliy mashg'ulotlar qo'llaniladi. Bu uslub talabaning mustaqil fikr bildirish va muloqot qilish qobiliyatini kuchaytiradi.

3. Vazifaga asoslangan til o'rgatish (TBLT)

Task-Based Language Teaching (TBLT) metodida darslar real hayotdagi vazifalarga asoslanadi. Masalan, rejalashtirish, xarid qilish, yo'l tarifini tushuntirish kabi topshiriqlar orqali o'quvchilar amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi. Bu metod motivatsiyani oshiradi va tilni tabiiy ravishda o'rganishga imkon yaratadi.

4. Raqamli ta'lim va onlayn platformalar

Bugungi raqamli asrda o'qitish jarayoni onlayn platformalarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Google Classroom, Moodle, Zoom kabi vositalar yordamida interaktiv, moslashuvchan va qamrovli ta'lim muhitlari yaratilmoqda.

Shuningdek, video darsliklar, audiokitoblar va mobil ilovalar ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi.

5. Sun'iy intellekt vositalari orqali ta'lim

Sun'iy intellekt (SI) asosidagi platformalar til o'rganishda individual yondashuvni ta'minlaydi. Grammarly, ChatGPT, Elsa Speak kabi vositalar o'quvchilarning xatolarini tahlil qiladi va shaxsiy tavsiyalar beradi. SI yordamida adaptiv o'rganish imkoniyati yaratiladi, bu esa o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashuvchan tarzda ta'lim berish imkonini beradi.

6. Virtual va kengaytirilgan reallik texnologiyalari

VR va AR texnologiyalari yordamida o'quvchilar tilni haqiqiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, virtual safarga chiqish, do'konda xarid qilish yoki aeroportda muloqot qilish kabi tajriba olish imkoniyati. Bu texnologiyalar darslarni jonlantiradi va o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

7. O'zbekiston tajribasi va statistika

So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim tizimida chet tillarni o'qitishda sifatli o'zgarishlar yuz berdi. 2023-yilda ta'lim muassasalarida ingliz tilini o'qitish uchun 6000 dan ortiq malakali o'qituvchilar jalb qilindi. IELTS va boshqa xalqaro testlar uchun o'quv markazlari soni 1,5 barobarga oshdi. "Speak English" milliy dasturi orqali minglab talabalar o'z til ko'nikmalarini yaxshiladi.

8. Chet el tajribasi bilan taqqoslash

Buyuk Britaniya, Kanada, Janubiy Koreya kabi mamlakatlarda CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodikasi keng qo'llaniladi. Bu metod fanni til orqali o'rgatishga asoslangan. O'zbekistonda ham CLIL metodini bosqichma-bosqich joriy etish rejalashtirilmoqda, bu esa o'quvchilarning ko'p tilli kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

9. Kelajak istiqbollari va takliflar

Kelajakda O'zbekiston ta'lim tizimida sun'iy intellekt va raqamli platformalarni yanada kengroq joriy etish, VR/AR texnologiyalar asosida maxsus til laboratoriyalarini yaratish muhim ahamiyatga ega bo'ladi. Shuningdek, zamonaviy metodlar bo'yicha o'qituvchilarni qayta tayyorlash dasturlarini kuchaytirish zarur.

Zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalarning chet til ta'limiga integratsiyasi O'zbekistonda til bilish darajasini oshirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ta'lim jarayonini zamonaviylashtirish, texnologik vositalardan keng foydalanish va xalqaro tajribalarni o'rganish orqali O'zbekiston chet tillarni o'qitish sohasida jahon andozalariga yaqinlashishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, H. D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
3. Kukulska-Hulme, A. (2020). Mobile-Assisted Language Learning. Cambridge Handbook.
4. Godwin-Jones, R. (2018). Using Mobile Technology to Develop Language Skills. Language Learning & Technology.